

14.12.2017

Sisäministeriö

kirjaamo@intermin.fi

Viite: Hanketunnus SMDno-2016-1495

KESKI-POHJANMAAN JA PIETARSAAREN ALUEEN PELASTUSLAITOKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI PELASTUSLAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Lausunnon osa 1 - Laki pelastuslain muuttamisesta

Lain 1 §:ään suunniteltu tarkennus on aiheellinen.

Lain soveltamisalaa koskevan 2 § 2. momentin 1. kohdassa todetaan pelastustoimen viranomaisten tehtävästä *ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa*.

Pelastuslaitos esittää että termi *valistaa* uudistetaan vastaamaan jo laajasti pelastustoimialalla käytössä olevaan termiin *turvallisuusviestintä*. Muotoilu voisi olla esim:

pelastustoimen viranomaisten tehtävästä ohjata, neuvoa ja valvoa 1 momentissa tarkoitettuja tahoja momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi sekä suorittaa erikseen laadittuun vuosittaiseen suunnitelmaan perustuen turvallisuusviestintää näille tahoille.

Lain perusteluteksteissä voitaisiin avata käsitettä turvallisuusviestintä ja kytkeä se nykyisessä laissa olevaan *valistus* – termiin, jotta tämän tehtävän jatkuvuus on todettavissa. Perustelutekstissä voidaan myös tarkentaa *vuosittaista suunnitelmaa* tarpeellisilta osiltaan

6 § Ruohikkopalovaroituksesta säätäminen metsäpalovaroitusta vastaavalla tavalla on perusteltu.

Lain 16 §:ssä todetaan että *”Maakunnan pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveystoimialalle.”*

Pelastuslaitos esittää että edellä olevasta muotoilusta poistetaan sana *tarvittaessa*. Tarveharkintaa siitä, onko jostain yleisötilaisuudesta ilmoitettava poliisille tai ensihoidosta vastaavalle terveystoimialalle ei pidä säilyttää pelastusviranomaisen vastuulle. Lähtökohtaisesti pitääkkaikista yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmista ilmoittaa ao. yhteistyöviranomaisille ja siten siirtää tarveharkintaa näihin tilaisuuksiin varautumisesta toimialoillaan vastuullisille, asianomaisille yhteistyöviranomaisille itselleen.

Lain 26:stä ollaan poistamassa viittaus alueen (tulevan maakunnan) pelastustoimen monijäsenisestä toimielimestä pelastusviranomaisena mitä ei voida pitää perusteltuna.

Pelastuslaitos esittää, että uuteen lakiin muotoillaan mahdollisuus, että maakunta asettaa pelastuslaitokselleen monijäsenisen toimielimen ja laki mahdollistaa sen myös pelastusviranomaiseksi.

Lain 27 § 2. momentin 1. kohdassa on jälleen termi *valistus* käytössä. Tämän kohdan muotoilu esitetään muutettavaksi muotoon:

1) pelastustoimelle kuuluvasta *ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä*, jonka tavoitteena on...

Lain 27 § 3. momentin 2. kohdassa oleva pelastuslaitoksen mahdollisuus tukea alueeseen (maakuntaan) kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua siitä sovittaessa ollaan poistamassa.

14.12.2017

Maakunnan kuntien valmiussuunnittelun ja varautumisen yhteensovittamisen kannalta on tärkeää että tälle pelastuslaitoksen tuelle maakunnan kunnille jätetään säädöksiin mahdollisuus. Lisäksi kuntakenttään jäänee edelleen merkittäviä kuntayhtymiä. Tämä kohta voitaisiin muotoilla uudistettavassa lainsäädännössä muotoon:

2) tukee maakuntaan kuuluvan kunnan ja kuntayhtymän valmiussuunnittelua, jos siitä on maakunnan ja kunnan tai kuntayhtymän kanssa sovittu;

Lain 29 § aiotaan kumota kokonaan, mitä ei voi pitää perusteltuna. Maakunnan alueen kunnat ovat myös tulevaisuudessa merkittäviä toimijoita kansalaisten turvallisuuden tunteen luomisessa, turvallisen asuin- ja työskentely-ympäristön kehittämisessä sekä kunnan varautumisessa. Kuntien oman riskienarvioinnin taso ja yhteismitallisuus sekä riskitietoisuus kärsivät siitä ettei kuntia enää kuulla maakunnan pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelussa ja siitä päätettäessä.

Pelastuslaitos esittää että uuteen 29 §:ään muotoillaan maakunnalle velvoite kuulla maakunnan alueen kuntia pelastustoimen palvelutasosta päättäessään.

36 § Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Pelastuslaitos esittää, että vastaavalla tavalla kuin Rajavartiolaitos voi määrätä ryhdyttäväksi sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, saisi pelastuslaitos saman toimivallan omalla toiminta-alueellaan.

Vastaavasti kuin Rajavartiolaitoksen, olisi myös pelastuslaitoksen neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutusenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä.

Nykyisen pelastuslain 30 § ja uuden lakiluonnoksen 46 §:n 2. momentin 13. sekä 14. kohdan mukaisia sammutusveden hankinnan suunnittelua, veden toimittamista sekä sammutusveden ottamiseen liittyvistä luonnonvesilähteistä huolehtimista ja kaikkien näiden kunnossapito- ja huoltovastuita koskevat vastuu- ja kustannussuhteet esitämme uudelleen arvioitaviksi kunnan, vesihuoltolaitoksen ja maakunnan (pelastuslaitoksen) kesken.

Nyt lakiluonnokseen kirjattu vastuujaako sekä erikseen sovittavaksi jäävä kustannusten jakaminen eivät välttämättä palvele riittävän toimintavarmasti sammutusveden todellista saatavuutta. Käytännössä on havaintoja siitä, että palopostien ja sammutusvesiasemien vuosittaisia tarkastuksia ja välttämättömiäkin korjaustarpeita laiminlyödään ja niiden epäkuntoisuus on aiheuttanut ongelmia varsinaisissa sammutustehtävissä.

Vähintäänkin pitää säädöksiin luoda mahdollisuus siihen, että pelastuslaitos voi valvontatoimintaansa liittyen tarkastaa palopostien ja sammutusvesiasemien kunnan sekä käyttää muun valvontatoiminnan mukaista korjausmääräysmenettelyä sekä tarvittavia pakkokeinoja niiden kunnostamiseen.

47 § Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslaitos esittää lisäyksenä, että Suomen aluevesillä aavalla selällä ja talousvyöhykkeellä tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan rajavartiolaitoksen johdolla.

Pelastuslaitos esittää, että Suomen rannikkoalueilla tapahtuvaa alusöljyvahinkoja ja aluskemikaalivahinkoja koskevat torjuntasuunnitelmat laaditaan pelastuslaitoksen johdolla yhteistyössä rajavartiolaitoksen kanssa.

Pelastuslaitos esittää uutena kohtana, että Suomen rannikkoalueilla aluksista aiheutuviin öljy- ja kemikaalivahinkoihin varautumisen yhteen sovittamisesta vastaa pelastusviranomaisen.

Pelastuslain 57 § 1. momentin nykyistä muotoilua on muutettava. Pykälän tiukka tulkinta vaikeuttaa tai jopa estää pienille paikkakunnille pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön saatavuutta, rajoittaa tarpeettomasti käytettävissä olevien henkilöresurssien hyödyntämistä pelastustoiminnassa, haittaa kriittisten virka-aikaisten lähtövarmuuksien varmistamista sekä haittaa eräiden vir-

14.12.2017

kojen ja toimien täyttämistä.

Pelastuslaitoksien palveluksessa on paljon muutakin päätoimista henkilöstöä, joka käytännössä osallistuu pelastustoimintaan ilman pelastusalan ammattitutkintoa saatuaan pelastustoiminnan tehtävänsä edellyttämän perehdytyksen tai suoritettuaan pelastustoimintaan osallistuvalla sopimuspaikuntalaiselta vaaditun koulutuksen. Useissa pelastuslaitoksissa on palotarkastajan, suunnittelijan, ensihoitajan, kalustonhoitajan, huoltomiehen tms. nimikkeellä olevissa viroissa ja toimissa henkilöitä, joilla on jokin muu tehtävään edellytetty ammattikoulutus kuin lain 57 § 1. momentissa on määrätty. Useimmiten nämä henkilöt ovat suorittaneet sopimushenkilöstön peruskoulutusjärjestelmän mukaisia kursseja voidakseen osallistua pelastustoimintaan.

Karkeimmillaan kun tarkastellaan pelastustoiminnan sisältöä lain 32 § perusteella, niin 57 § 1. momentin ahtaan tulkinnan mukaan esimerkiksi pelastuslaitoksen toimistohenkilöstö ei voi osallistua edes pelastustoimintaan liittyviin tukitehtäviin kuten viestintään tilanne- tai johtokeskuksessa tai pelastustoimintaan liittyviin huolto-, kuljetus- ja muihin tukitehtäviin. Laajoissa pitkäkestoisissa pelastustoiminnan tilanteissa pelastuslaitoksen on kyettävä ilman 57 §:n rajoitteita käyttämään koko henkilökuntaansa pelastustoiminnassa ja sen tukitehtävissä.

Pykälässä 71 esitetään, että rakennusluvan myöntävä viranomainen voi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia. Pelastuslaitos katsoo, että ratkaisu, jossa ei säädösten tarkemmin määritellä mitkä ovat perustellut syyt, johtaa käytännössä kestävämmällä tavalla eriarvoiseen tilanteeseen eri alueilla ja kunnissa.

Pykälässä 75§ esitetään, että rakennusluvan myöntävä viranomainen voi kunnan hakemuksesta asianomaista pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä arvioidaan olevan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja. Pelastuslaitos katsoo, että säädösten ei tulisi jättää päätöksenteon perusteeksi sisällöltään tarkasti määrittämätöntä arviointia, jonka perusteella helpotus voitaisiin myöntää. Myös tämä kohta johtaa käytännössä maakunnissa ja kunnissa erityyppisiin soveltamisperiaatteisiin ja siten rakennuttajien ja rakentajien eriarvoiseen kohteluun.

96 §:ään Pelastuslaitos esittää lisättäväksi mahdollisuuden laskuttaa myös eräistä muista tehtävistä, joita ei voi tulkita pelastustoimen kiireellisiksi tehtäviksi.

Näitä ovat mm hisseihin liittyvät vikatilanteet, joissa hissiin jumiin jääneet ihmiset eivät ole välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Hissien kaukovalvonta- ja huoltopalveluja liiketaloudellisiin periaattein tuottavat huoltoyhtiöt ovat systemaattisesti alkaneet hälyttää hätäkeskuksen kautta pelastuslaitoksen yksikön, joka käy ilmaiseksi tekemässä kaupalliselle toimijalle yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuvan tehtävän. Perusteena pelastusyksikön hälyttämiselle näihin tehtäviin on pääsääntöisesti vain se, että varsinaisen huoltoyhtiön toimintavalmius ja palvelukyky eivät ole riittävä nopea.

Muita vastaavan luonteisia tehtäviä ovat vartiointiliikkeiden tai vastaavien toimesta kaukovalvottujen paloilmoin- ja palovaroitinjärjestelmien vikatilanteet tai niiden aiheuttamat erheelliset hälytykset (vrt. hätäkeskukseen kytkettyjen paloilmoinlaitteistojen aiheuttamat erheelliset), joihin etävalvontaa kaupallisilla perusteilla suorittava yritys hälyttää hätäkeskuksen kautta pelastustoimen yksikön.

Uudessa lakiluonnoksessa aiotaan kokonaan poistaa nykyisen pelastuslain määräys (§ 100, 2. mom.), jonka mukaan kunnalle voidaan myöntää harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin. Kieltämättä tämä lain määräys lienee sellainen, ettei sen mukaista avustusta ole kunnille lainkaan myönnetty. Pelastuslaitos esittää kuitenkin, että ao. säädös jätetään uuteen lakiin sillä tulevaisuuden toimintaympäristön ja riskikuvien aiheuttamia kustannuspaineita väestönsuojelutoimenpiteistä on mahdotonta ennustaa ja tämä kohta mahdollistaisi tarvittaessa harkinnanvaraisen avustamisen valtion varoista.

14.12.2017

Pykälässä 109, jossa määrätään viranomaisverkon käytettävyyteen liittyvistä erityisistä vaatimuksista, rajataan erityisen vaatimusten asettaminen vain tavanomaista suurempien henkilöturvallisuusriskien kohteisiin. Pelastuslaitos esittää, että myös rakennuksiin tai rakennelmiin, joihin liittyy tavanomaista suurempia omaisuusvahinkoriskit, tulisi voida edellyttää erityisiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita.

Lausunnon osa 2: Pelastusopistosta lain 2 §:n muuttaminen

Pelastusopistolle esitetyt tehtäväkentän laajennukset tukevat suunnitelmia siviilivalmiuteen liittyvien tehtävien uudelleenjärjestelyistä. Pelastusopiston koordinaation laajentaminen ja vahventaminen palvelevat koulutuskokonaisuuden hallintaa ja uudet koulutussisällöt tulisi viivytyksettä liittää täydennyskoulutuksen lisäksi sekä ammatilliseen koulutukseen että sopimushenkilöstökoulutukseen.

Pelastustoimella on merkittävä rooli öljyntorjunnassa ja sen mukaisesti olisi tärkeää jatkossa järjestää öljyntorjunnan perus- ja jatkokoulutus Pelastusopistolla. Pelastuslaitos esittää lisäksi, että vesisukellustoiminta tulee ottaa huomioon laissa pelastusopistosta sekä liittää vesisukellusopetus osaksi maksutonta tutkintoon johtavaa koulutusta.

Pelastuslaitos pitää erittäin tärkeänä, että pelastusalan ammattikoulutuksen järjestämiseen myös Uudellamaalla löydetään toimiva ratkaisu.

Pelastuslaitos esittää, että pelastajien ammattikoulutuksen tulee tuottaa vähintäänkin perustason ensihoitajan pätevyyden ja että koulutussisällöt suunnitellessa ennakoidaan riittävällä laajuudella keskipitkän ja pitkän aikavälin kehittämistarpeita.

Lausunnon osa 3: Laki palosuojelurahastolain muuttamisesta

10 § Palosuojelurahaston hallinto

Pelastuslaitos ei pidä hyväksyttävänä sitä, että säädösvalmistelussa pyritään vahvistamaan sisäministeriön ohjausta Palosuojelurahastosta siten, että se vaarantaa rahaston riippumattomuuden. Mikäli lainsäädännöllä heikennetään Palosuojelurahaston riippumattomuutta, aiheuttaa se ilmeisen riskin koko rahaston asemalle ja siten rahaston tulevaisuudelle.

Tällä perusteella esitetään, että luonnoksesta tulee varsinaiseen lakiin poistaa Palosuojelurahaston hallituksen toimivaltaa rajoittava kirjaus, jonka mukaan Palosuojelurahaston hallitus työskentelisi sisäasiainministeriön asettamien tulostavoitteiden puitteissa. Asianomainen kohta olisi esitetyn muutoksen jälkeen muodossa:

Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

3) päättää rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta.

14 § Avustukset ja muu rahoitus

Palosuojelurahastosta säädettäessä avustuksen saajaksi tulee kuntien ja maakuntien lisäksi kirjata pelastuslaitokset.

Perusteluna tälle on pelastustoimen uudistuksessa oleva selkeä tavoite, että jatkossa kussakin maakunnassa olisi maakunnallisena liikelaitoksena toimiva pelastuslaitos. Tällöin liikelaitoksella tulee olemaan oma talousarvio ja tilinpäätös sekä tase, nykyisten kunnallisten liikelaitosten mukaisesti. On tarkoituksenmukaista, että pelastuslaitoksen mahdolliset avustukset ohjataan suoraan pelastuslaitos-liikelaitoksen kirjanpitoon eikä sisäisinä siirtoerinä maakunnassa.

Pelastuslaitos esittää, että Palosuojelurahaston tulisi huomioida aiempaa paremmin muutokset kaluston ja kiinteistöjen hankintakäytännöissä, esim. leasinghankinnat.

14.12.2017

Lain valmisteluprosessista ja lausunnon antojasta

Olisi ollut toivottavaa, että pelastustoimen kannalta näinkin merkittävässä lakivalmistelussa olisi järjestetty hyvissä ajoin keskustelutilaisuuksia, joissa olisi alan toimijat ja sidosryhmät voineet kuulla valmistelun perusteista sekä vaikuttaa hyvissä ajoin lain valmisteluun.

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos

Jaakko Pukkinen
pelastusjohtaja

TIEDOKSI sari.mustila@intermin.fi